

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489 9 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-823 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489 38, 39 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIVP-1214**

2023 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. gruodžio 22 d. sprendimo Nr. SV-S-341 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1 punktą ir Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2022 m. balandžio 7 d. sprendimo SV-S-449 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.6 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-823 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1) tikslui – užtikrinant lygiateises ugdymo(si) sąlygas, pradiniam ugdyme įteisinti kompleksinę visos dienos mokyklos veiklą, tačiau siūlyti Įstatymo projekto Nr. 1 nesvarstyti dėl šių priežasčių:

1.1. Visos dienos mokyklos veiklos šiuo metu mokyklose vykdomos remiantis švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinamomis rekomendacijomis dėl visos dienos mokyklos kūrimo ir veiklos organizavimo, kurios buvo skirtos konkrečioms tikslams, numatytiems Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano priemonėse, siekti ir 2018–2019 mokslo metais, 42 mokykloms sutikus, jas išbandyti. Visos dienos mokyklos veiklos savivaldybių iniciatyva buvo vykdomos ir toliau, pvz., 2022–2023 mokslo metais pagal pradinio ugdymo programą, Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis, visos dienos mokyklą lankė 14 555 mokiniai 13 savivaldybių mokyklose, kurios buvo finansuojamos mokyklų steigėjų arba tėvų (globėjų, rūpintojų) lėšomis. Visos dienos mokyklos veiklą įgyvendinimas taip pat yra suplanuotas Tūkstantmečio mokyklų programoje – pirmajame minėtos programos įgyvendinimo etape dalyvauja 22 savivaldybės, iš kurių 6 investuoja į visos dienos mokyklos veiklą. Suplanuotų investicijų suma siekia 3,2 mln. Eur. Dar 36 savivaldybių pažangos planai yra vertinami. Todėl savivaldybių planuojamų investicijų suma į visos dienos mokyklos veiklas gali didėti. Savivaldybės yra pasirinkusios įgyvendinti konkrečius visos dienos mokyklos modelius ir jų keisti negali dėl pasirašytų projektų įgyvendinimo sutarčių, o šių modelių efektyvumą bus galima įvertinti ne anksčiau kaip 2026 m., pasibaigus Tūkstantmečio mokyklų programos įgyvendinimui. Taip pat, prieš įteisinant visos dienos mokyklos veiklos modelį Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, tikslinga išsamiai išdiskutuoti ir aptarti dabartinius visos dienos mokyklos veiklą gyvendinimo modelius, jų privalumus ir trūkumus, įvertinti visos dienos mokyklos veiklos modelių atnaujinimo poreikį nacionaliniu lygmeniu, nustatyti pagrindines visos dienos mokyklos įgyvendinimo taisykles ir reikalavimus veiklų turiniui, veiklų fizinei aplinkai ir jų vykdymui, t. y. numatyti, kas rengia ir tvirtina visos dienos mokyklos veiklos programą, kokie kvalifikaciniai reikalavimai taikomi šių veiklų vykdytojams (pavyzdžiui, jei būtų siekiama, kad visos dienos mokyklos veiklas gali vykdyti tik turintys pedagogo kvalifikaciją, turi būti įvertintos realios galimybės įgyvendinti tokį siekį dėl pedagogų trūkumo) bei aptarti visos dienos mokyklos veiklos privalomumą visiems pagal pradinio ugdymo programą besimokantiems mokiniams (šios paslaugos gali būti užtikrinamos visiems mokiniams, tik mokiniams, kurių tėvai (globėjai, rūpintojai) tokias paslaugas savo vaikui parenka ir / arba mokiniams, kurie gyvena socialinę riziką patiriančiose šeimose).

1.2. Seimo narių pasiūlymas pradiniam ugdyme įteisinti kompleksinę visos dienos mokyklos veiklą, ją vykdant pedagogams, pareikalautų papildomų valstybės biudžeto lėšų (80,7 mln. Eur kasmet) ir, priešingai nei teigiama aiškinamajame rašte, kasmet nepanaudojamų ir į valstybės biudžetą grąžinamų mokymo lėšų nepakaks. Lėšų poreikis apskaičiuotas numatant, kad valstybė garantuos dalyvavimą visiems pagal pradinio ugdymo programą besimokantiems mokiniams visos dienos mokyklos veiklose, nes Švietimo įstatymo 9 straipsnio 2¹ dalies keitimu siūloma sudaryti sąlygas kokybiškam, socialiai teisingam ir lygias galimybes užtikrinančiam visapusiškam kiekvieno vaiko ugdymui(si) visą dieną saugioje aplinkoje, skaičiuojant, kad mokymo lėšos bus skiriamos 4 valandoms kiekvieną dieną apmokėti už darbą pedagogui, kuris tuo metu vykdys visos dienos mokyklos veiklas mokiniams, besiuogdantiesiems pagal pradinio ugdymo programą. Įstatymo projektui Nr. 1 įgyvendinti reikalingos papildomos valstybės biudžeto lėšos turi būti numatytos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme. Priešingu atveju reguliavimas neatitiks Lietuvos Respublikos Konstitucijos, nes Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „įstatymų leidėjas negali sukurti tokios teisinės situacijos, kai išleidžiamas įstatymas arba kitas teisės aktas, kuriam įgyvendinti reikia lėšų, bet tokių lėšų neskiriama arba jų skiriama nepakankamai“ (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, bylos Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03).

1.3. Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma papildyti Švietimo įstatymo 9 straipsnį 2¹ dalimi ir įteisinti visos dienos mokyklos modelį, kurio tikslui aprašyti yra vartojamos tokios sąvokos kaip, pavyzdžiui, „kokybiškas“, „socialiai teisingas“, „visapusiškas ugdymas(is)“, „saugi aplinka“, tačiau nėra atskleistas šių sąvokų turinys, nėra nurodyta, kokias lygias galimybes ir lygiavertes sąlygas (tarp ko) siekiama užtikrinti ir kaip visos dienos mokyklos modelis padės jas užtikrinti. Todėl siūlomas reguliavimas neatitinka Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 6 punkte įtvirtinto aiškumo principo, reiškiančio, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas.

2. Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 38, 39 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-1214 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2) tikslams – visapusiškai įvertinti bendrojo ugdymo mokyklos absolvento brandą laikant, kad brandos vertinimas apima formalųjį ir neformalųjį švietimą, ir skatinti mokinių mokymosi motyvą, tačiau siūlyti Įstatymo projekto Nr. 2 nesvarstyti dėl šių priežasčių:

2.1. Seimo narių pasiūlymas nustatyti, kad naujoji brandos įvertinimo sistema sudaroma iš keturių dalių: 1) egzaminai; 2) mokymosi dalykų metinis vidurkis; 3) baigiamasis darbas; 4) neformaliojo švietimo pasiekimai, yra perteklinis, nes Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. gruodžio 22 d. priėmė Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 7, 8, 9, 10, 11, 14, 16, 19, 20, 21, 23, 29, 36, 38, 39, 41, 43, 44, 46, 49, 52, 53, 56, 57, 58, 59, 62, 63, 64, 67, 69, 70 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 56⁴ straipsniu įstatymą Nr. XIV-1726 ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 11 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIV-655 1 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIV-1729, kuriuose įtvirtinti su švietimo bendruomene išdiskutuoti sisteminiai ir ilgalaikiai sprendimai dėl vidurinio ugdymo sąrangos ir reikalavimų pagrindiniam ir viduriniam išsilavinimui įgyti. Minėtuose įstatymuose numatytų pokyčių įgyvendinimas yra išdėstytas laiko skalėje ir užtikrina teisinių santykių aiškumą, stabilumą ir asmens teisėtų lūkesčių apsaugą. Keliant aukštesnius reikalavimus viduriniam išsilavinimui įgyti būtina įvertinti priimtų pokyčių pasekmes ir jų (ne)pakankamumą Įstatymo projekto Nr. 2 tikslams pasiekti. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas. Teisinio saugumo principas – vienas iš esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų, reiškiantis valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti teisinių santykių subjektų teises, taip pat įgytas teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, bylos Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03, Konstitucinio Teismo 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimas, bylos Nr. 09/06-30-06-01/07-30/08).

2.2. Įstatymo projektu Nr. 2 siekiant skatinti nuoseklų mokinių mokymąsi ir mokymosi motyvą į vidurinio ugdymo programos baigimą siūloma įtraukti metinius įvertinimus nuo 8

klasės, t. y. vidurinio išsilavinimo įgijimą susieti su mokymosi pagrindinio ugdymo programoje rezultatais, nors pagrindinio išsilavinimo pirmosios dalies baigimas 8 klasėje ir pagrindinio ugdymo programos baigimas 10 ar II gimnazijos klasėje liudijamas mokiniui išduodamu pažymėjimu. Mokymosi nuoseklumo skatinimas jau dabar yra įtvirtintas Švietimo įstatymo 11 straipsnio 2 dalies nuostatoje, nustatančioje, kad vidurinis ugdymas teikiamas mokiniui, įgijusiam pagrindinį išsilavinimą, o pagrindinio išsilavinimo įgijimui turi įtakos mokymasis ir 8 klasėje, nes mokinys, nepasiekęs patenkinamo pasiekimų lygio, nekeliamas į aukštesnę – 9 ar I gimnazijos klasę, o vėliau ir į 10 ar II gimnazijos klasę, t. y. negali įgyti pagrindinio išsilavinimo. Mokinių nuosekliai mokymuisi užtikrinti yra numatytos ir kitos priemonės. Švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinamose vidurinio ugdymo bendrosiose programose numatyta, kad mokiniai, pasirinkę mokytis privalomą ar privalomai pasirenkamą dalyką, III ir IV gimnazijos klasėse laikys tarpinius patikrinimus, kurie bus galutinio valstybinio brandos egzamino dalimi. Tokiu būdu nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. III gimnazijos klasėje pradėjusiems mokytis mokiniams yra nustatytas kaupiamasis vertinimas, leisiantis nuosekliai patikrinti ir įsivertinti savo mokymąsi bei siekti aukštesnių mokymosi rezultatų baigiant vidurinio ugdymo programą. Be to, įgyvendinant Švietimo įstatymo 24 straipsnio 5 dalies nuostatas, nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. mokiniams, nepasiekusiems patenkinamo pasiekimų lygio 4, 8 ir 10 ar II gimnazijos klasėse vykdytuose mokinių pasiekimų patikrinimuose, yra teikiama papildoma mokymosi pagalba, sudaromas individualus mokymosi pasiekimų gerinimo planas, kuris prisidės prie sąlygų nuosekliai mokinių mokymuisi sudarymo, kai mokiniai patiria mokymosi sunkumų.

2.3. Įstatymo projekte Nr. 2 dėstomoje Švietimo įstatymo 39 straipsnio 5 dalyje siūloma nustatyti, kad brandos atestate būtų įrašoma asmens baigta neformaliojo švietimo programa ar formalųjį švietimą papildanti ugdymo programa ir ją teikusi įstaiga. Mokantis pagal vidurinio ugdymo programą dalyvavimas neformaliojo vaikų švietimo ar formalųjį švietimą papildančiose programose nėra privalomas, be to, neformaliojo vaikų švietimo arba mokymosi pagal formalųjį švietimą papildančias programas pasirinkimo galimybės riboja pasiūla, kuriai įtakos turi ir asmens gyvenamoji vieta (veiklų įvairovė ir pasiūla nėra tolygiai pasiskirsčiusi Lietuvos regionuose). Taip pat šių programų pasirinkimas yra susijęs su šeimų finansinėmis galimybėmis už tokias veiklas papildomai sumokėti, nes valstybės finansavimas yra skiriamas vienai mokinio pasirinktai neformaliojo vaikų švietimo programai ir šia galimybe 2022–2023 mokslo metais pasinaudojo 26,02 proc. mokinių. Dalyvavimas neformaliojo vaikų švietimo programose taip pat priklauso ir nuo paties mokinio pasirinkimo ir galimybių. Pavyzdžiui, dalis mokinių, besimokančių pagal vidurinio ugdymo programą, mokosi pagal specializuoto ugdymo krypties programą ir dėl mokymosi krūvio, galimo emocinio ir / ar fizinio pervargimo neformaliojo vaikų švietimo veiklose negali dalyvauti ar nedalyvauja. Todėl mokiniai, kurių aplinkoje yra ribotas neformaliojo vaikų švietimo veiklų pasirinkimas ar kurių šeimų finansinės galimybės ribotos, ar kurie dėl mokymosi krūvio, kitų pagrįstų priežasčių, pavyzdžiui, sveikatos būklės, neformaliojo vaikų švietimo programų nesirenka, atsidurs nepalankesnėje padėtyje. Todėl Įstatymo projektu Nr. 2 siūloma nuostata įtraukti dalyvavimą šiose veiklose kaip privalomą kriterijų viduriniam išsilavinimui įgyti yra diskriminuojanti mokinius pagal jų šeimos finansines galimybes ir neformaliojo vaikų švietimo programų pasiūlą gyvenamojoje vietoje.

2.4. Neformaliojo vaikų švietimo programos savo turiniu ir paskirtimi yra labai skirtingos (pavyzdžiui, pradinio muzikinio ugdymo formalųjį švietimą papildanti ugdymo programa, įgyvendinama muzikos mokykloje, robotika, judrieji sportiniai, intelektualiniai ir stalo žaidimai, kamuolio žaidimai, ateitininkai, karatė, dailės mokyklos formalųjį švietimą papildanti ugdymo programa, lipdymo menas ir pan.). Taip sukuriamos sąlygos mokiniams atskleisti įvairius savo gebėjimus ir polinkius, ugdytis juos ar įgyti naujų. Programos apima visus mokinių amžiaus tarpsnius ir yra skirtos 1–10 klasių ir I–IV gimnazijos klasių mokiniams ugdytis ir tobulinti bendruosius gebėjimus ir kitas kompetencijas. Skatinant ir išlaikant neformaliojo švietimo programų įvairovę ir pasiūlą netikslinga kurti nacionalinę mokymosi pagal neformaliojo švietimo programas pasiekimų vertinimo sistemą, nes tokios sistemos, kurią siūloma nustatyti Įstatymo

projekte Nr. 2, Švietimo įstatymo 38 straipsnį papildant nauja 4 dalimi, kūrimas apribos ir neformaliojo vaikų švietimo paskirtį, apibrėžtą Švietimo įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje.

Ministras Pirmininkas

Švietimo, mokslo ir sporto ministras